

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

**Проблеми та перспективи розвитку
фінансово-кредитної
системи України**

**Problems and Prospects for the Development of
the Financial and Credit System**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 5-6 грудня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 6 від 8 грудня 2022 р.)*

E45 Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 81 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference " Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Лариса Гриценко</i> <i>Ірина Кожушко</i>	Особливості розрахунку показників ЕВІТ, ЕВІТДА, ОІВДА для підприємств України в сучасних умовах.....	5
<i>Інна Школьнік</i> <i>Вікторія Дзюба</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Аліна Темченко</i> <i>Крістіна Попова</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... «Гнучке бюджетування» як дієвий механізм планування на виробничих підприємствах	9 13
<i>Наталія Пігуль</i> <i>Тетяна Боряк</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання.....	17 20
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Лілія Деркач</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Людмила Захаркіна</i> <i>Новіков Володимир</i> <i>Nataliia Pihul</i> <i>Yevhenii Pihul</i>	Аналіз стану прибутків та збитків підприємств України..... Пенсійний фонд України як державний позабюджетний цільовий фонд..... Вплив цифровізації економічних процесів на розвиток фондового ринку в Україні..... Economic security of the state: essence and goals.....	23 25 29 32
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Вікторія Білошапка</i> <i>Олена Крухмаль,</i> <i>Поліна Коломієць</i> <i>Olena Kasian</i>	Доларизація економіки України: причини і наслідки..... Превентивне управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..... Managing the tourism in Ukraine with Schengen standards.....	34 38 42
<i>Дар'я Свірідова</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Євгеній Охрімчук</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Тетяна Кубах</i> <i>Євген Руденко</i>	«Зелені фінанси» в контексті забезпечення сталого розвитку..... Сучасні методи управління ризиками технології інтернету речей у бізнес середовищі..... Фінансова безпека підприємств..... Механізм та принципи фінансової безпеки як базові елементи забезпечення фінансово-економічного розвитку держави	44 47 49 51
<i>Інна Школьнік</i> <i>Уляна Вініченко</i> <i>Olena Kasian</i>	Управління фінансовим левериджем на підприємстві..... Symbolism between tourism and infrastructure.....	55 58

<i>Світлана Похилько</i>	Цифрові бізнес-моделі та способи їх опису за	
<i>Анна Єременко</i>	допомогою канви Остервальда.....	60
<i>Надія Дехтяр</i>	Теоретичні засади управління активами	
<i>Анна Шевченко</i>	підприємства.....	63
<i>Лариса Гриценко</i>	Впровадження системи фінансового контролінгу	
<i>Наталі Махно</i>	зовнішньоекономічної діяльності	
	підприємства.....	66
<i>Тетяна Кубах,</i>	Ліквідність банківської системи.....	73
<i>Альона Єфіменко</i>		
<i>Lilia Klymenko</i>	Green finance in socio-economic development.....	77
<i>Larysa Hrytsenko</i>		
<i>Anastasiia Fedan</i>	Economic essence and role of credit in the	
<i>Larysa Hrytsenko</i>	development of the state.....	79

ПРЕВЕНТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Крухмаль Олена Валентинівна,
к.е.н., доцент
Коломієць Поліна Юрійівна,
студентка,
Сумський державний університет, м. Суми*

Стан кредитування є одним з найважливіших показників при оцінці будь-якого банку, він показує стан банківської системи та економіки, в цілому. Якщо кількість проблемних кредитів починає зростати, то це говорить про зниження якості кредитного портфеля банку, тим самим, підвищення витрат і зменшенню прибутку, що надалі може призвести до банкрутства.

Під час воєнного стану дана проблема є досить актуальною, тому що важливо намагатися стримувати ріст проблемних кредитів, бо це може нашкодити економіці України. На даний момент вона і так є дуже вразливою і необхідно створювати всі умови задля того аби не погіршити ситуацію, і ще й зі сторони банківської системи, не дивлячись на те, що головним чинником на сьогодні вважається саме війна в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В цілому питання проблемних кредитів в період воєнного стану не є звичним для економічних науковців. Також дана тема ще не надто досліджене навіть українськими науковцями, але є деякі науковці, які зосередилися на самій банківській системі і її роботі під час воєнного стану, тобто включаючи кредитну систему, а саме О.Еркес, О.Калита, Т.Сундук [1], Н.Дорошенко, С.Кравченко [2], Г.Забчук, О.Іващук [3]

Напередодні введення воєнного стану, а саме статистика на початку 2022 року, говорить про те, що в 2021 році було дійсно позитивне зрушення в проблемних кредитах. Відповідно до даних Національного банку України обсяг непрацюючих кредитів (NPL) протягом 2021 року зменшився на 85,2 мільярда гривень, що в відсотковому еквіваленті становить 11%.

За 2021 рік державні банки скоротили обсяг NPL найбільше – це майже дві третини загального обсягу скорочення в банківському секторі України. У банках з іноземним капіталом покращилася якість кредитних портфелів, так само як і в тих, що мають приватний капітал. Тобто чітко було видно, що Нацбанк притримувався своєї стратегії, однією з головних цілей якої, було зменшення проблемних кредитів в банківській сфері України.

Загалом зріст частки непрацюючих кредитів відбувся вперше з 2017 року. В 2020 та 2021 роках ситуація покращилася майже на 10% в порівнянні

з кожним попереднім роком. З початком повномасштабної війни в Україні частка непрацюючих кредитів різко пішла на зріст, це пов'язано з значною втратою майна під заставу та звісно ж, можливість населення та підприємців обслуговувати свої зобов'язання по виплатам банкам.

Розглянувши дані Нацбанку можна проаналізувати як протягом останніх шести місяців змінювалася частка непрацюючих кредитів по відношенню до загальних валових кредитів. Якщо ж починати ще з минулого року, то ми чітко бачимо, що кількість непрацюючих кредитів зменшувалася, тобто це говорить про якісну роботу Нацбанку проведену щодо удосконалення системи.

Відповідно на початок березня маємо ще позитивну динаміку, як продовження попередньої тенденції, але вже на початок другого кварталу спостерігаємо підвищення, що спричинено початком повномасштабного вторгнення. Якщо розглядати проблему в контексті позичальників, то слід відмітити зниження або повну втрату доходів в цілому. Людям зі східних регіонів України довелося покинути майже все і таким чином, наразі, вони не мають достатньо коштів аби покрити виплати за кредитами.

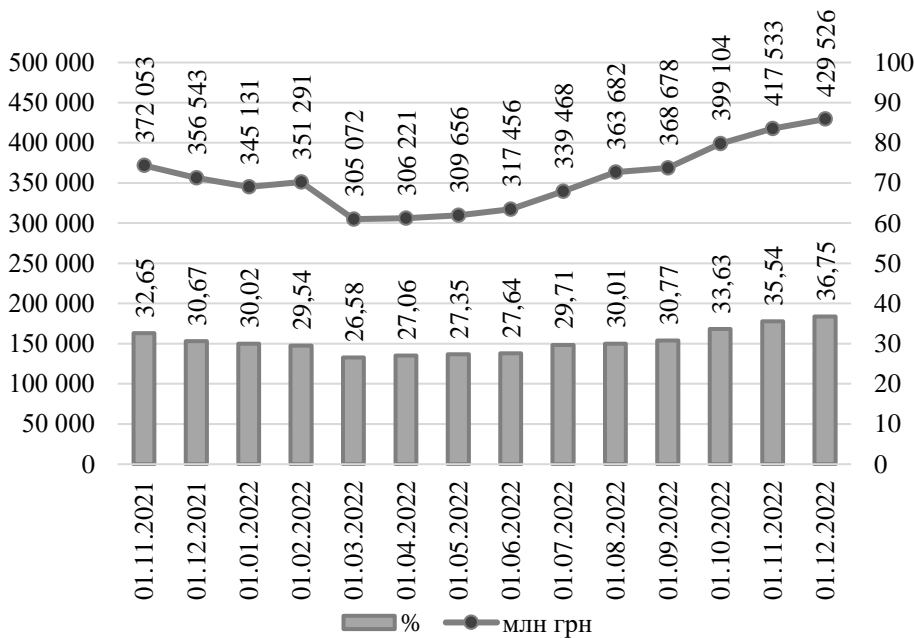

Рисунок 1 – Динаміка NPL та частка NPL в обсязі сукупних валових кредитів 01.11.2021 – 01.12.2022 [5]

З метою попередження критичного зростання проблемних активів уряд та НБУ запровадили певну стратегію щодо кредитування. Відповідно до Постанови НБУ «Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп», відбулися зміни в кредитування як фізичних осіб так і юридичних.

Наразі банкам заборонено здійснювати активні операції із пов'язаними з банком особами щодо укладання нових кредитів та договорів про надання банком фінансових зобов'язань, укладання договорів про внесення змін до кредитних договорів, а саме збільшення сум кредитів та фінансових зобов'язань та збільшення строків користування кредитами[2]

На початку війни було Нацбанк доєднався до ініціативи розширення державних програм підтримки підприємців, а саме «Доступні кредити 5-7-9%». Відповідно до рішення уряду, будь-яке діюче підприємство країни може взяти кредит під 0% річних протягом воєнного стану та місяць після його завершення. Потім кредитна ставка становитиме 5% і максимальна сума кредитування наразі становить 60 мільйонів гривень.

Самим банкам було надана можливість бланкового рефінансування, задля підтримки ліквідності, впровадження «кредитних канікул», здійснення реструктуризації кредитів. Також були спрощені вимоги до поточної роботи банків, що дозволять не відволікати ресурси банків від кредитної підтримки економіки країни [3].

Після трьох місяців війни НБУ зазначив, що банкам наразі досить складно навіть з допомогою, яку запровадив уряд, тому потрібно готувати себе до того, що втрати по кредитах будуть значними.

Деякі банки скористалися «кредитними канікулами» - це допомагало їм під час пандемії Covid -19, тому банки пропонували:

- відміну обов'язкового платежу строком від одного до трьох місяців;
- тимчасове зменшення ставок по кредитах;
- деякі банки відмовлялися від нарахування штрафів за невиконання;
- дисконт у раз дострокового погашення кредиту [4].

Деяким бакам вдалося уникнути значних ризиків, але зосереджуватися на даній програмі не варто, бо вона гарно діє протягом короткострокового терміну. Тому щоб профінансувати процентні та операційні витрати необхідно зменшити масштаби цієї програми.

Відповідно до програми «Доступні кредити 5-7-9%» банкам вдалося видати 6726 пільгових кредитів і це лише дані наприкінці травня, сума кредитів складає 24,38 мільярдів гривень. Фонд розвитку підприємництва відповідно до цієї програми вже уклав угоди про співробітництво з 42 банками. Тому можна сказати, що наразі – це один з дієвих способів кредитування з юридичними особами [5].

Один з важливих наслідків погіршення якості кредитів є необхідність збільшення резервів за кредитами. Покриття боргів резервами зросло в порівнянні з люгим, але цього недостатньо під час такої ситуації.

Отже, банківська система потребує зважених превентивних заходів в галузі кредитування. Варто зауважити, що минає час і деякі інструменти, наприклад, кредитні канікули, уже втрачають свою актуальність. Навпаки, зараз банки починають збільшувати кількість виданих кредитних карток або наданих розстрочок.

Іпотечне кредитування в Україні призупинилося, але важливо моніторити існуючий кредитний портфель для виявлення проблемних кредитів, які ще можна реанімувати.

Перш ніж почати активізувати свою кредитну діяльність в більших об'ємах, банку варто розробити стратегію, яка знизить кредитний ризик і банку вдасться уникнути значних витрат. Тобто краще не робити швидкого вступу на кредитний ринок не запевнивши себе, що банк в змозі потім скоригувати можливі проблеми.

Список використаних джерел

1. О.Ерекс, О.Калита, Т.Сундук 2022 Банківська система України в умовах війни Фінанси та Банківська справа Економічні науки Том 144 №4 URL: <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/1351/1293>
2. Н.Дорошенко, С.Кравченко 2022 Національний банк України та його роль у реалізації грошово-кредитної політики у воєнний час Фінанси та Банківська справа Проблеми економіки № 2 (52) URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-2_0-pages-140_144.pdf
3. H.Zabchuk, O.Ivashchuk 2022 Risks of the banking system of Ukraine in the conditions of martial law The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances №1-2 URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/iboen/article/view/539>
4. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані Наглядова статистика Статистика Офіційний сайт НБУ URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
5. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів Наглядова статистика Статистика Офіційний сайт НБУ URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>